

Om Alderdomsunderstøttelse.

Bemærkninger til Cand. Cordt Traps Betragtninger.

Af

J. G. F. Ræder.

I en i sig selv saare velvillig Anmeldelse af mit Skrift om Alderdomsunderstøttelse, der er optagen i et tidligere Hefte af nærværende Tidsskrift, har Cand. C. Trap fremsat nogle Betragtninger, der vise, at han lægger særlig Vægt paa adskillige Punkter, som jeg kun synes at skænke en underordnet Opmærksomhed, og Resultatet af hans Tankegang vil derfor, hvis den gennemførtes i Livet, uden Tvivl blive, at man fjernede sig meget betydelig ikke blot fra, hvad jeg har fremsat — hvad der ligger meget ringe Vægt paa —, men ogsaa fra den nu bestaaende Alderdomsforsørgelseslov. Anmelderens Navn har imidlertid altfor god en Klang, til at jeg tør lade hans Bemærkninger staa uimodsagte, forsaavidt de divergere fra mine, da jeg troer, det vilde skade Sagen, naar Spørgsmaalet en Gang bliver actuel, om der dannede sig en Opinion, der kunde føre til, at man kom mere, end jeg har foreslaaet, bort fra den nugældende Lov.

Anmelderen kommer efter nogle indledende Bemærkninger, i hvilke han nærmest forholder sig refererende, meget hurtig ind paa, hvad han kalder Selvhjælpstanken, og denne vedbliver helt igennem at være hans Alpha og Omega, om hvilken hele hans

Udvikling drejer sig. Jeg skal nu aldeles ikke fragaa, at, theoretisk set, synes det overmaade tiltalende, at man, naar Staten etablerer noget saa nyt og uprøvet som en Alderdomsunderstøttelse ved Siden af og, om man vil, over Fattigforsørgelsen, stiller den Fordring, at Ansøgeren ogsaa fra sin Side økonomisk yder Noget, der giver ham en kvalificeret Værdighed til en ligeledes kvalificeret Understøttelse. Som Loven nu er, stiller den, bortset fra Alder og Indfødsret, kun negative Krav til Ansøgeren; han skal ikke være straffet, ikke have forødt sine Midler, ikke have nydt Fattighjælp i Løbet af en vis Tid o. s. v. Jeg har hertil føjet nogle yderligere Værdighedskrav: han skal ikke i et vist Tidsrum have vist Hang til Drikfældighed eller Usædelighed, ikke i samme Tidsrum have forladt sin Hustru eller være separeret, ikke tidligere have indgivet urigtig Begæring paa Tro og Love osv.; men jeg kommer derved ikke udenfor den bestaaende Lovs hele Grundtanke. Med alt det kunde jeg dog meget godt acceptere et Forslag, der forsøgte at gaa videre, men rigtignok paa to Betingelser, at man er i Stand til at begrunde det Princip, der skulde tjene til at opbygge Alderdomsforsørgelsesloven paa en anden Basis end den, den nu hviler paa, og at man er i Stand til at paavise, at dette praktisk lader sig realisere.

Hvad er det nu for en Grundtanke, Alderdomsforsørgelsesloven og ligeledes D'Hrr. Berg og Hørup's Lovudkast hviler paa? Jeg har ikke vovet mig ud paa dybsindige, videnskabelige Baner, men har troet at udtrykke mig klarest ved at bruge et Billede. Jeg har da, som det vil erindres, tænkt mig en Husbond,

der har maattet afskedige et mangeaarigt gammelt Tyende, fordi det paa Grund af Alder og Svagelighed ikke længere kunde gøre Fyldest, og ventede at finde almindelig Anklang, naar jeg udtalte, at enhver saadan, forudsat, hans økonomiske Stilling var nogenlunde vel funderet, maatte føle det som en Samvittighedspligt ikke uden Videre at jage et saadant gammelt Tyende ud i det Uvisse, men finde sig forbundet til at gøre Noget for det afskedigede Tyende, altsaa navnlig ved at yde det en lille maanedlig Pension. Dette er Noget, der sker saare almindeligt, og det vilde være sørgeligt, om det ikke var saa. Spurgte man om, efter hvad Hensyn en saadan Husbond eller Arbejdsgiver fastsætter denne »Pension«, saa var Svaret, at han sætter den efter Hensyn til sin egen Pengepung, medens han naturligvis ogsaa tager den Afskedigedes tidligere Stilling i Betragtning. Jeg anførte tillige Paralleler, hentede fra Offentlighedens Sphære, fra Statens Pensionering af sine Embedsmænd og fra Invalidforsørgelsen. Vilde man til en saadan Husbond eller Arbejdsgiver rette det Spørgsmaal: men kan den Understøttede da ogsaa leve af din Pension? saa vilde han svare: det ved jeg ikke, og det kommer mig heller ikke ved. Jeg har gjort, hvad jeg kan: jeg har gjort, hvad man anstændigvis kan fordre af mig; jeg har lydt Samvittighedens Røst. Manden har altid opført sig exemplarisk i min Tjeneste, jeg er vis paa, han ikke har forødt sin Løn, han er ikke forfalden, kort sagt, et Pragtexemplar af en gammel Arbejder. Skulde han ophøre at være det, tager jeg naturligvis Understøttelsen fra ham. Vilde man nu sige til ham: ja, men jeg synes dog, han skulde gøre noget selv for at fortjene Understøttelsen;

burde Du ikke forlange, at han i det Mindste havde samlet sig et lille Sparekassebeløb, lad det være saa ubetydeligt, Du vil, dog Noget, der viste, at han havde tænkt paa den Tid, da Kræfterne vilde begynde at svigte: hvad vilde saa Husbonden svare? Han vilde sige: dette ser meget bestikkende ud; men hvorledes skulde jeg saa kunne affinde mig med min Samvittighed? Fejlen ligger jo nok saa meget hos mig selv som hos ham. Jeg har jo ikke lønnet ham synderlig rigeligt. Jeg har lønnet ham, efter som Prisen var paa det Arbejde, han har udført for mig, og Lønnen har været afpasset netop efter Arbejdets Pris til enhver given Tid, og i den sidste Tid, før jeg maatte afskedige ham, har jeg endog maattet afknappe Lønnen noget, for hans Arbejde var allerede da begyndt at være af ringere Værd, hans Indtægter og Udgifter have dertil altid haft Vanskelighed ved at balancere. Jeg maatte have lønnet ham langt højere, hvis det skulde være gjort ham muligt at lægge noget Synderligt til Side, og i ethvert Fald maa jeg spørge, hvorledes skal jeg hente en Begrundelse af, at jeg vil vægre mig ved at opfylde en mig naturlig paahvilende Pligt fra den Omstændighed, at mit Tyende ikke har sparet noget sammen af sin knapt tilmaalte Løn.

Sætte vi i Stedet for Husbonden eller Arbejdsgiveren det økonomiske Samfund, repræsenteret af Staten, da finde vi dette hensat i netop samme Situation.

Ogsaa Samfundet er en saadan stor Arbejdsgiver, der har følt sig bound by honour til ikke som hidtil ganske at slippe sine gamle udslidte Arbejdere. Alt, hvad der ovenfor er anført fra Forhold hentede fra

det virkelige, praktiske Liv, som det virker iblandt os, kan uden Videre anvendes paa Ordningen af Alderdomsforsørgelsen.

Samfundet ligesom den Enkelte lønner sine Arbejdere gennemgaaende saa lavt, at det ikke billigvis kan vente, at andet end et Mindretal er i Stand til at lægge noget videre op til Støtte i Alderdommen, og det vil ikke føle sin nu en Gang vakte Samvittighed beroliget, naar det som Betingelse for Ydelsen af Hjælpen stiller en Fordring, hvis Realisation det væsentlig selv har umuliggjort. Fra samme Synspunkt udgaar ogsaa Forlangendet om nøjagtig Fastsættelse af Understøttelsens Beløb; thi dette er væsentlig Udtrykket for, hvad Samfundet baade kan og vil ofre paa denne Opgave, medens det ikke er muligt principielt at begrunde, hvorfor Samfundet mere skulde være forpligtet til at overtage de alderstegne Arbejders fulde Forsørgelse end Staten, der ikke føler at have nogen Forpligtelse i saa Henseende overfor sine afskedigede Embedsmænd, Militæretatens Invalider eller de blandt Understøttede paa Finansloven opførte fortjente Mænd eller Kvinder.

Naar jeg som i den foreliggende Anmeldelse ogsaa ellers i Livet har hørt den Ytring fremsætte, om Alderdomsforsørgelsesloven virkelig kan siges at virke hæmmende paa Arbejdernes Iver for at spare, saa har jeg altid set paa Vedkommende med en vis Tvivl, om han ret havde Øje for Forholdene i det virkelige Liv. Naar man, som jeg, i en Række af Aar har virket i Forsørgelsesvæsenets Tjeneste, og jeg saa, for blot at holde mig til dem, der søge Alderdomsunderstøttelse, i Tanken gennemgaar denne lange Række af 60aarige,

halvblinde Sypiger, gamle Skomagere, hvis Kunder falde fra den ene efter den anden, Handelsagenter, der i Ny og Næ gøre et større Coup, men i Maaneder igennem Intet eller Lidet fortjene, Enker, der paa Grund af Svagelighed i flere Aar ikke have haft det ringeste Erhverv, men nyde Naadsensbrødet hos deres Søn eller Datter, hvis Børn de have lidt Tilsyn med, Vaskerkoner, hvis Hænder ikke taale at komme i Vand, forarmede Landmænd, der have mistet Alt, hvad de ejede, og skjule sig her i Byen, hvor de ligesaa lidt som i deres oprindelige Hjem kunne finde et Erhverv, der passer for dem, Arbejdsmænd, der knap kunne overkomme at feje Gaarden, for hvilket Arbejde de have erholdt et lille usselt Kammer til Husly, medens de i Øvrigt sjælden træffe det tilfældige Erhverv, der skulde give dem Brødet, saa kan jeg om disse Folk danne mig mange Slags Tanker; men en Ting ved jeg, Tanker, der dreje sig om det at spare, høre ikke til dem, der først og fremmest have tilbudt sig. I alt Fald høre »Rente af en lille Kapital, Livrenter, Brug af eget Hus«, som min meget ærede Anmelder nævner, ikke til de Sager, man hyppig træffer i disse Selskabskredse. Kort og godt, selv om man med Anmelderen »gaar meget langt ned i Selvhjælpskravet, naar blot Principet blev reddet« (!), vilde en saadan Fordring efter en ganske vist højst overfladisk Calcule reducere Antallet af de Aldersstøttede med mindst 80 %. Anmelderen vil nu ganske vist bøde herpaa, men rigtig nok paa en saare mærkelig Maade, nemlig ved ikke at stille »Fordringen om privat Tilskud for højt og ikke strengt paa Selvhjælp«, saaledes at det »tillodes ogsaa Arbejdsgiverne og Andre at træde til«. Jeg kan ikke

skønne andet, end at man derved ikke faar mere end en smuk Luftspejling; thi de fleste udelukkede Ansøgere have hverken Arbejdsgivere eller »Andre«, der kunde give dem et vedvarende Tilskud, og Principet, som jeg ikke har set nogen Begrundelse for, vilde yderligere forflygtiges.

Men vi kan, som sagt, ogsaa se paa Tingene fra et praktisk Synspunkt. Lad os antage, at vi, skønt det ikke er videre sandsynligt, at Lovgivningsmagten vilde gaa ind paa en saadan Reduktion, virkelig fik en Lov, der foreskrev, at man skulde gøre Selvhjælpskrav gældende, før man tilstod en Alderdomsunderstøttelse. Naar man nu behandler en Begæring om Alderdomsunderstøttelse, har man kun at undersøge Andragerens økonomiske Situation i Øjeblikket, medens man efter mit Forslag vel skal gaa et Aar tilbage, men saa til Gengæld er begrænset til at søge visse bestemte, positive Fakta oplyste. Men for nu at holde sig til den nuværende Lov — man mener vel, at man som det sikreste Grundlag til en Undersøgelse kan benytte den af Indenrigsministeriet approberede Blanket for Begæringen. Dette er imidlertid efter min Erfaring en meget stor Fejltagelse. Hvad enten Blanketten udfyldes af Ansøgeren selv eller af Tredjemand, og hvad enten den indeholder fyldige Oplysninger om Ansøgerens økonomiske Stilling eller kun korte Notitser, hvad altid er det forsigtigste, da man ellers let giver sig Blottelser, saa er den i mange Retninger uden synderlig Værdi. De faktiske Momenter, der begrunde Berettigelse til at nyde Alderdomsunderstøttelse, maa selvfølgelig særlig dokumenteres, og om det, der illustrerer Trangen, ere de fleste Ansøgere og endnu mere

Concipisten, som Erfaringen viser, fuldstændig ude af Stand til at meddele, jeg tør næsten sige, fornuftige Oplysninger. Resultatet maa derfor bygges paa selvstændige Undersøgelser gennem Examination af Ansøgeren selv og Personer, der maa antages at vide Besked. Dette er meget brydsomt; men Spørgsmaalet selv er dog begrænset. Det drejer sig om Ansøgerens økonomiske Stilling i Øjeblikket eller om, hvorledes den vil stille sig i den nærmeste Fremtid. Skal man derimod udstrække Undersøgelsen til, hvorvidt Ansøgeren i en foregaaende Tid har vist »Selvhjælpsbestræbelser«, bliver Opgaven næppe til at løse. Jeg vil ikke tale om med Anmelderen at gaa saa vidt at undersøge, om »Ansøgeren fra sin Ungdom har været Medlem af en (anerkendt) Sygekasse, men er bleven nødsaget til at ty til Fattigvæsenet, fordi en Sygdom har varet udover den Tid, for hvilken Kassen yder Understøttelse,« thi det overstiger et Menneskes Kræfter; men jeg vil blot tænke mig, at man skulde gaa flere Aar tilbage for at faa et Skøn over, hvorvidt Ansøgeren har gjort Noget for at undgaa at falde det Offentlige til Byrde. Man vil snart føle, at denne Opgave er uendelig vanskeligere end den at bestemme Ansøgerens Trang i Momentet. Det varer ikke længe, før man finder sig ligesom ombølget i et Hav, for hvilket alle Sunde ere lukkede, at sige for Ansøgeren. Anmelderen er imidlertid ikke tilfreds hermed. Han vil ogsaa have »Garantier for Fremtiden.« Dette kommer han imidlertid meget nemt fra. Han siger blot: »passende Former herfor lode sig dog nok finde.« Ja, ganske vist: Former skal vi nok finde. Men det er ikke det, der her er Tale om. Det er Realiteter, der savnes,

Realiteter der kunne ikklædes Form, og som bestaa i Penge og Penges Værd, der kunne gøre sig praktisk gældende, før Alderdomsunderstøttelsen tilstaas, og kunne vedblive at være disponible under hele Understøttelsestidens Løb.

Det, der efter min ærbødige Formening har bragt Anmelderen til at forse sig paa den hele Sag, er Fordringen om, at Understøttelsen »skal være saa stor, at den i Forening med den Ubemidledes øvrige Indtægtskilder kan yde ham det strengt Nødvendige til Livets Ophold«, en Tankegang, der, naar den Ubemidlede ingen videre Indtægtskilder har, konsekvent fører til hans fulde Forsøgelse. Det kan fra dette og fra den nugældende Lovs Standpunkt falde ret naturligt at skærpe Fordringerne yderligere; men viser det sig, at disse Krav ere praktisk urealisable, bliver Spørgsmaalet dette, om Fejlen ikke ligger i Kravet. Ogsaa forekommer det mig, at han burde have taget langt haardere paa mig, end han gør; thi Selvhjælpskravet baade i engere og videre Forstand (de »Andre«) er en saa vigtig Ting, at det ikke bør behandles som en Biting, men fremsættes som en meget vægtig Anke mod mit Forslag. Saaledes tager han imidlertid ikke Sagen. Han behandler mig og hele mit Forslag med største Velvilje og undrer sig kun over, at jeg ikke har faaet Selvhjælpskravet, som han betegner som en Konsekvens af min »Tilskudstheori«, frem.

Hvad vil han imidlertid sige, naar jeg fortæller ham, at alle hans Selvhjælpstanker findes i mit Forslag, og at de netop der ere realiserede paa en let og praktisk Maade, derved, at jeg vil have, at de Understøttede ikke skulle have alt det Fornødne til Underhold, en

Ting, hvori jeg er i fuldstændig Overensstemmelse med D'Hrr. Berg og Hørups Lovforslag. Sagen er jo nemlig den, at, naar en Ansøger ligefrem kan læse sig til, være sig i selve Loven eller i en ministeriel Bekendtgørelse, hvad der er hans Ret, hvad der efter hans Alder og Skrøbelighed og efter de Bestemmelser, Loven i Øvrigt indeholder om, naar man skal gaa over eller under Taxten, tilkommer ham som Alderdoms-understøttelse, saa har han netop den allerkraftigste Spore til Selvhjælp, som man vel kan tænke sig. Den Bestyrelse, der uddeler Alderdomsunderstøttelse, behøver aldeles ikke at ulejliges sig med at foretage en minutieus Undersøgelse hverken med Hensyn til Fortid eller Fremtid; thi Taxten virker ganske automatisk. Saavel den Understøttede selv som hans Slægt og Venner, Arbejdsgivere, velgørende Foreninger, kort sagt, alle »Andre« vide, hvad der bliver Følgen, hvis han ikke kan subsistere med Hjælpen efter Taxten, nemlig det, at han hjemfalder til Fattigvæsenet, og denne Bussemand i Forbindelse med Taxten arbejder ganske støt og sikkert paa i de allerfleste Tilfælde at holde ham paa ret Køl. Herom kan Anmelderen læse den korte Redegørelse i mit Skrift S. 48 o. ff.

Har jeg forstaaet Anmelderen rigtigt, slutter han sig ganske til min Tanke, der gaar ud paa i Modsætning til L. 9. April, der fastsætter Hjælpen efter Hensyn til den concrete Trang i Øjeblikket, hvad jo ikke er Andet end Fattigvæsen, at anordne, at Hjælpen skal fastsættes efter objective Kriterier, at den skal være en vis Normalunderstøttelse. Men derved aabner man just en vid Mark for Selvhjælpsbestræbelser, og man gør det just i stærkere Grad, naar Hjælpen ikke

er for rigelig, og i mindre Grad, jo mere man fører Normalhjælpen op til, »hvad Underholdet koster«. Forholdet vender sig altsaa i den Grad om, at det bliver mig, der maa beklage mig over, at Anmelderen rokker ved mine Bestræbelser for at fremme Selvhjælp og altsaa svækker Virkningen af den Foranstaltning, der netop skulde fremme hans egen Yndlingstanke. Større Beroligelse tror jeg, Anmelderen ikke kan forlange. For Øvrigt er det en Selvfølge, at man ogsaa kan sætte Normalunderstøttelsen saa lav, at Selvhjælpen udelukkes, fordi den Aldersstøttede derved bringes til at opgive Ævret. Denne store Vanskelighed ved at fastsætte Taxten er det netop, der har bevæget mig til at foreslaa, at Taxten ikke bør optages i selve Loven, men fastsættes af Indenrigsministeriet, og ser man nærmere til, saa er det egentlig ikke mig, Anmelderen vil til Livs med sine Bemærkninger, men en kommende Indenrigsminister, som han supponerer vil anordne Taxten efter svagtfunderede Principer. Men dette kan jeg ikke gøre for, og dette kan man endda gardere sig imod ved i Loven at fastsætte, at Beløbene tage som Helhed skulle sættes noget højere end den Hjælp, der i vedkommende Egn plejer at ydes til Almisselemmer i de paagældende Aldersklasser, hvad jeg har tænkt mig, eller ved i andre Retninger at sætte nærmere Skranker.

Jeg har i Ovenstaaende oftere berørt, at jeg paa dette Omraade er i fuldstændig Overensstemmelse med Berg og Hørups Lovudkast, og det kunde maaske have Interesse, om jeg til, hvad jeg i Skriftet S. 39—45 har anført, føjede nogle yderligere Bemærkninger til Belysning af, hvorfor dette Lovudkast, der endnu har sine

Beundrere, ikke er acceptabelt. Hovedfejlen ligger i det samme, jeg har berørt i Skriftet S. 26, en Fejl, man, som jeg der bemærker, meget ofte træffer paa. Concipisten har glemt, hvad jeg kalder den allervigtigste Betingelse for at opnaa Alderdomsunderstøttelse, nemlig den, at Ansøgerne skal være trængende. Han kommer derved saa overmaade let over alle Vanskeligheder, som skaffe os arme Noureddiner de største Bryderier. Da han nu ikke kan fastsætte, at enhver 62aarig Mand eller Kvinde skal have Alderdomsunderstøttelse, idet han derved vilde komme op paa en Udgift af endnu flere Millioner,*) vælger han den Udvej at konstruere et vist Begreb »Ubemidlet«, der omfatter en Del af den lavere Almue, og vil saa have, at Enhver, der hører til denne Kategori, skal have Understøttelse, selv om hans concrete økonomiske Stilling er nok saa god, idet dette Spørgsmaal er ganske udelukket fra Undersøgelse. At han derved kommer op paa en Sum, der er 2—3 Gange saa høj som den, Loven af 9. April kræver, er ganske naturligt. Men dette fik saa være, naar man derved ogsaa fik noget Brugeligt ud af det. Enhver vil imidlertid kunne sige sig selv, at en Understøttelse, der uddeles til Folk, blot fordi de høre til den privilegerede Samfundsklasse, selv om de slet ikke concret trænge til den, men nægtes Personer, der ikke falde ind under Definitionen: »Ubemidlede«, selv om de ere ved at sulte ihjel, der indrømmes enhver Sypige, men nægtes enhver Lærerinde, selv

*) Der er for Øvrigt fremkommet et østrigsk Forslag om en Alderdomsunderstøttelse af 100 Gylden aarlig til Enhver, der har naaet en vis Alder, han være nok saa rig, et Forslag, der godt kan diskuteres.

om hun er baade blind og døv samt stadig sengeliggende, er bygget paa utrolig svage Fundamenter. Det er sandsynlig den tyske Invaliditets- og Alderdomsforsikringslov, der har foresvævet Concipisten; men de to Love ere saa forskellige, at Intet kan overføres fra den ene til den anden. Et er en Lovgivning, der lægger Forsikringstvang paa en begrænset Række af Smaakaarsfolk, hvorved de betrygges mod Følgerne af Invaliditet og Alderdom. Et Andet er en Lovgivning, der tilsiger Smaafolk Understøttelse i deres Alderdom. I første Fald have de et civilretligt Krav paa en opsat Livrente, der ikke er afhængigt af, om de ere trængende, og er det naturligt, at Staten, der støtter Livrenteanstalten og derved skaffer billige Præmier, begrænser Tvangen til Smaakaarsfolk. En Understøttelseskasse, der fra en saadan Forsikringslov vilde overføre det, at der ikke tages Hensyn til Trangen og at den kun virker for en begrænset Klasse af Personer, synes mig — hvis man tilgiver mig Sammenligningen — at ligne et Brandkorps, der anvender sine Slukningsredskaber paa Smaahusene, men glemmer en Ting, at der skal være — Ildebrand. En Forsikringslov er i det Hele himmelvidt forskellig fra en Lov, der gaar ud paa umiddelbart at afbøde Skaden; man kan knap tale om dem i samme Aandedræt. For Øvrigt skal jeg i denne Sammenhæng tillade mig at bemærke, at en Lov efter mit Mønster ikke udelukker, at man, hvis der skulde vise sig Stemning derfor, godt kunde faa sig en Forsikringslov efter tysk Mønster ved Siden af Alderdomsforsørgelsesloven. Med den nuværende Lov er dette en Umulighed, da den Understøttede efter den skal have Alt, hvad han behøver lige til Ind-

løsning af en pantsat Skjorte og Betaling af Huslejen, hvis han er i Fare for at kastes paa Gaden; og efter Anmelderens Lov, der tillægger den Understøttede vel ikke, hvad han concret behøver, men hvad et Normal-menneske af hans Alder og Skrøbelighed trænger til for at faa fuld Forsørgelse, er der meget liden Plads for en Forsikringslov; ogsaa i denne Retning gør det mig ondt at maatte sige, at Anmelderens Tankegang synes mig at lægge en betydelig Hindring i Vejen for Selvhjælpen.

Den samme Tendens, formelt at hævde Selvhjælpskravet for at redde »Principet«, men praktisk at stække det, raader ogsaa ellers i Anmelderens Betragtninger. Han henvender sig med sine Krav paa uegentlig Selvhjælp til hele Befolkningen, til alle »Andre«, medens jeg tager Sagen concret, retter Kravet til dem, der have vist, at de ere i Stand og have Evne til at støtte Andrageren; men naar jeg gør det, saa bliver han bange, en saadan Praxis, siger han, er »farlig«, den vil forøge Slægtningens eller Vennens »moralske Forpligtelser eller maaske endog udsætte dem for at maatte underholde den Fattige for Levetid«. Hertil maa jeg svare: men det er jo netop det, han selv vil. Han vil jo endogsaa have »Garantier« for Fremtiden. Han er derved tillige saa uforsigtig direkte at komme i Modsigelse med sig selv; thi den gamle Moder, han i denne Sammenhæng omtaler nederst S. 191 og som »heldigvis blev fundet af et af Kommunalbestyrelsens Medlemmer«, maa jo efter hans egen Tankegang netop have Afslag; thi der mangler jo den indirekte Selvhjælp, og »Garantier« kunne ikke skaffes. Er han bange for, at mine Selvhjælpsbetingelser ere for haarde

for Ansøgerne, saa kan vi jo bare forlænge det Tidsrum, i hvilket han skal have conserveret sig i samme økonomiske Stilling, til f. Ex. to Aar, saa tænker jeg ikke at have vist for megen Strengthed.

En lignende Tendens til praktisk at svække Selvhjælpskravet, medens dette theoretisk stærkt fremhæves, kommer endelig ogsaa frem, hvor Anmelderen berører Legaterne. At mit Forslag om, at Nydelsen af et Legat skulde udelukke fra Alderdomsunderstøttelse, ikke ved første Øjekast vilde finde Anklang, var jeg belavet paa, og har jeg ogsaa rigelig gjort denne Erfaring efter Skriftets Fremkomst. Der er for mig ikke Andet at gøre end at være taalmodig og vente, til Spørgsmaalet bliver gjort til Genstand for alsidig Overvejelse fra kompetent Side. Vanskeligheden ligger navnlig deri, at Sagen ikke saa meget hviler paa theoretiske Grunde som paa praktiske Hensyn. Ulykken er, at Alderdomsunderstøttelsen, som jeg bemærker S. 51, har noget af et Legats Karakter, idet en stor Mængde Legater ogsaa ere bestemte til at støtte Folk i deres Alderdom, skønt der er den store Forskel, at Alderdomsunderstøttelsen hviler paa en til visse Betingelser knyttet Ret, medens Legater ydes som en frivillig Gave. Men uddeles de nu til de selvsamme Personer, fremkommer derved et Maskepi, der griber forstyrrende ind i begge Virksomheder. Legatbestyrelsen kan ikke undlade at tage Hensyn til, om Ansøgerne nyde Alderdomsunderstøttelse og omvendt, men navnlig vil, som S. 74 bemærket, Alderdomsforsørgelsen ved Fastsættelsen af Alderdomsunderstøttelsen være forpligtet til at føre Legatets Beløb til Afgang. Men paa den Maade kommer Legatet jo slet ikke Legatnyderne til

Gode, men det Offentlige, der derved sparer det tilsvarende Beløb.

Det er saaledes aldeles umuligt, at nogen Arvelader med Anmelderen, der maaske er ført paa Vildspor ved at jeg noget for vidtløftigt har udbredt mig om Hensynet til Arveladerens formodede Vilje, der for mig ikke er Hovedsagen, paa Forehold vilde svare: »det kunde vi netop ønske.« Thi Legatbestyrelserne ville under disse Forhold søge sig et andet Omraade, hvor de kunne virke uforstyrret, og det er ved at antage sig dels Personer, der alt nyde Legat, men ikke kunne subsistere med dette, hvilket er en meget heldig Virkning, da den Spredning af Legater paa en hel Mængde Hænder, der nu finder Sted, er stridende mod alle sunde Principer, dels Personer, der ere under 60 Aar og altsaa ikke kunne søge Alderdomsunderstøttelse. Det Sidste, som Københavns Understøttelsesforening er kommen ind paa, er imidlertid saare uheldigt og burde navnlig være det i Anmelderens Øjne. Thi derved indskrænkes jo yderligere Fordringerne til Selvhjælp, idet Andrageren hjælpes udover de sidste vanskelige Aar uden at maatte søge Fattighjælp. Det er altsaa atter her mig, der er paa den rigtige Side, medens Anmelderen svækker Selvhjælpen.

Det har gjort mig ondt at skulle give et saa skarpt Gensvar paa en i alle Retninger saa overordentlig villig Anmeldelse som den foreliggende; men det var nødvendigt, for at Sagen ikke skulde staa uklar. Jeg skal derfor spare Anmelderen for en Paavisning af, hvorledes han S. 193 aldeles misforstaar, hvad jeg i Skriftets S. 85 bemærker om Følgen af, at Andrageren besidder Kapital, og kun anbefale ham nærmere at over-

veje Noten S. 64—5 og derved fordybe sig i Forskellen mellem Forundersøgelsen og Specialundersøgelsen, og jeg skal heller ikke forsøge at paavise, hvorledes man, naar først Alderdomsforsørgelsesloven er sikret, uden »at udkaste store Planer til et rationelt Forsørgelses-system« kan komme til en Invalidforsørgelse. En Ting ere vi jo enige om, den ideale Alderdomsforsørgelseslov ligger mellem det tidt omtalte Lovforslags strenge Objektivitet og den nuværende Lovs ubundne subjektive Skøn, og Resultatet vil, naar man ikke lader de »fundamentale Principer« faa for megen Vægt, blive et saadant, som Landet kan have Ære af. Men denne Ære vil tilfalde baade Loven og Lovudkastet, der have gjort det muligt for os at gennemgaa en praktisk Skole.*)

*) Ovenstaaende er skrevet, før Borgmester Jacobis Bemærkninger om samme Sag og Cand. Traps Tilsvær i Berl. Tid. kom mig for Øje. Jo mere jeg efter det Fremkomne overvejer Sagen, desto mere faar jeg Indtrykket af, at der egentlig ingen virkelig Uoverensstemmelse hersker. Sætter jeg f. Ex., at en Mand behøver 250 Kr. aarlig for at leve, saa kan Sagen ordnes saaledes, at jeg tilstaar ham 16 Kr. maanedlig og overlader til ham selv og »de Andre«, hvor han vil faa de manglende 58 Kr. fra. Men jeg kan naturligvis ogsaa med Cand. Trap sige til ham, at han først skal skaffe Garantier for, at han har de 58 Kr., saa skal han faa 16 Kr. maanedlig. Der synes mig ikke at være anden Forskel paa de to Ting end, at den første Form er simplere og mere praktisk. — Dernæst: om Ulykkesforsikring kan der i denne Sammenhæng ikke diskuteres med mig, der drager et skarpt Skel mellem Forsikring og Understøttelse.